

MARTIN ŠRAJER / 21. 12. 2021

Páni Edisoni

„Jádrem nové technické (počítačové) revoluce je mikroelektronika – proniká do každodenního života nejen dospělých, ale i dětí. Dětské počítače v řadě zemí běžně učí předškolní děti i školáky aritmetice, geometrii, ale rozvíjejí také jejich zájem o hudbu a výtvarné umění a seznamují je s hlavními principy programování. Naší snahou je, aby nám v této oblasti povážlivě neujel vlak. K tomu by měl možná tak trochu přispět i tento film.“^[1]

Vít Olmer režijně debutoval psychologickým snímkem *Takže ahoj* (1970). Přestože měl film dobrou návštěvnost, na Barrandově byl vyhodnocen jako umělecký neúspěch a Olmer se po následujících deset let musel spokojit s prací dabingového režiséra. K dalším hraným filmům se dostal až v osmdesátých letech, když v gottwaldovském studiu dostal příležitost točit filmy pro děti a mládež. Do stejné linie jeho normalizační tvorby jako *Sonáta pro zrzku* (1980), *Skleněný dům* (1981) nebo *Stav ztroskotání* (1983) zapadá také komedie pro mladší publikum *Páni Edisoni* (1987).

Filmem natočeným podle scénáře Jitky Pistoriusové Olmer zároveň prokázal svou schopnost reagovat na aktuální společenské trendy a proměňovat je v těžiště divácky atraktivní podívané, která je ještě zřetelnější z jeho dalších titulů. Ať šlo o gangsterku *Bony a klid* (1987), dokončovanou v době, kdy *Páni Edisoni* vstupovali do distribuce, exploatační *Nahotu na prodej* (1993) nebo komedii o počátcích privátního erotického byznysu v Čechách *Playgirls* (1995). *Páni Edisoni* oproti těmto dílům prozkoumávají poměrně nekontroverzní téma rostoucí oblíbenosti moderní techniky a zejména jejího dvojsečného vlivu na mladší generaci.

Protagonistou filmu je dvanáctiletý sirotek Jakub (Jakub Wehrenberg), který by nejraději trávil čas v Praze, v některém z Klubů vědeckotechnické činnosti mládeže, které tehdy vznikaly při pionýrských organizacích (dospělým pak byl určen svazarmovský Klub uživatelů osobních počítačů). Žije ovšem se svým dědou (Viktor

Nejedlý) na venkově, kam zatím pokročilejší elektronika proniká jen pozvolna a převážně zásluhou samotného Jakuba, který je nadšeným konstruktérem a vynálezcem. Ve svých myšlenkách počínaje prologem uniká do virtuálního prostoru raných počítačových her jako Pac-Man nebo Harrier Attack.

Jakub je zprvu nepochopeným outsiderem, který ostatní, ze všech nejvíc nenáivistnou tetu (Tařana Puttová), svými zlepšováky především vytáčí. Postupně ale u druhých nachází podporu a s pomocí techniky se mu daří zlepřovat i vztahy s vrstevníky a dospělými. Do výroby svých vynálezů zapojuje samotářského Jirku (Jiří Strach), budoucího spisovatele. Oba se svými koníčky, které zcela nezapadají do prostředí české vsi, nacházejí zastání u programátora Vařka (Jiří Schmitzer, který zároveň nazpíval chytlavou ústřední píseň „Ferda jede na kole“). Toho chlapci na oplátku podporují v jeho námluvách se zootechničkou Majdou (Jitka Molavcová), Jirkovou matkou.

Úsměvný rodinný film z dob úsvitu mikroprocesorů v Čechách sází na atraktivní téma vztahu mládeže k elektrotechnice a zároveň využívá osvědčeného komediálního schématu – střetu různých generací a prostředí, mezi nimiž nakonec dochází ke smíření. Technika může být v souladu s lidmi, přírodou, zvyky a tradicemi (film končí svatbou a novomanželé jsou obdarováni elektronickým zařizem domu). Dobová kritika *Pánům Edisonům* ovšem vyčítala, že mládež nevedou k hlubřímu zamyřlení a morálnímu poznání. Možná ale víc vadil právě poměrně pozitivně vyznívající, nemoralizující pohled na počítače, k nimž se tehdy starří generace stavěla ještě dost podezřívavě.

Ke svěžesti filmu přispěla i jeho výtvarná podoba. Olmer se opět projevil jako řemeslně zručný autor, který dokáže scény oživit neotřelými obrazovými nápady (např. vkládání záběrů z počítačových her). Rytmicky vyrovnanému pásmu gagů, v nichž hrají významnou úlohu elektronické hračky vyrobené ve Středisku pro mládež a elektroniku SSM v Berouně, dodává lehkost také odpoutaná kamera Oty Kopřivy.

Prázdninové natáčení svižného a lehkého filmu v Jižních Čechách však poznamenala smrt Vladimíra Hrubého, který hrál Vařkova otce. Některé scény proto bylo třeba oželet nebo přetočit.

Páni Edisoni (Československo, 1987). Režie: Vít Olmer, scénář: Jitka Pistoriusová, kamera: Ota Kopřiva, hudba: Jiří Stivín, hrají: Jakub Wehrenberg, Jiří Strach, Jitka Molavcová, Jiří Schmitzer, Viktor Nejedlý ml., Vladimír Hrubý, Anna Ferencová, Tat'ána Puttová a další. Filmové studio Barrandov, 72 min.

Poznámky:

[1] Explikace Víta Olmera k filmu *Páni Edisoni*. Radka Piroutková, Páni Edisoni. *Záběr* (10. 2.) 1987, s. 3.